

UNDER DANNEBROG

PEDER TORDENSKJOLD
28. OKTOBER 1691 + 12. NOVEMBER 1720

UNDER DANNEBROG

MARINEFORENINGENS MEDLEMSBLAD

ORGAN FOR SØVÆRN OG SØFART

7. AARGANG

REDAKTØR: KAPTAJN H. EWALD

HÆFTE XI

AARSABONNEMENT 3 KR.	UDGIVER: MARINEFORENINGEN EKSPEDITION: FORENINGENS KONTOR MØNTERGADE 22, MEZZANINEN, TELEFON: BYEN 3448 ANNONCEEKSPEDITION: DR. DAGMARS ALLE 22 VALBY — KØBENHAVN, TELEFON: VALBY 828 x	AARSABONNEMENT 3 KR.
----------------------	---	----------------------

PEDER TORDENSKJOLD

PROLOG VED DET KONGELIGE TEATERS OPFØRELSE AF OEHLENSCHLAGERS „TORDENSKJOLD“

DEN 12. NOVEMBER 1920.

*Der strømmer Begejstring igennem vort Sind,
naar bare vi nævner hans Navn —
saa karsk som den salte og bidende Vind
og Skum om en flyvende Stavn.
Vi synes, hans Daad er et Eventyr blot,
skønt Virkeligheden vi kender saa godt,
vi ser den med Haand over Brynet,
thi neppe vi stoler paa Synet!*

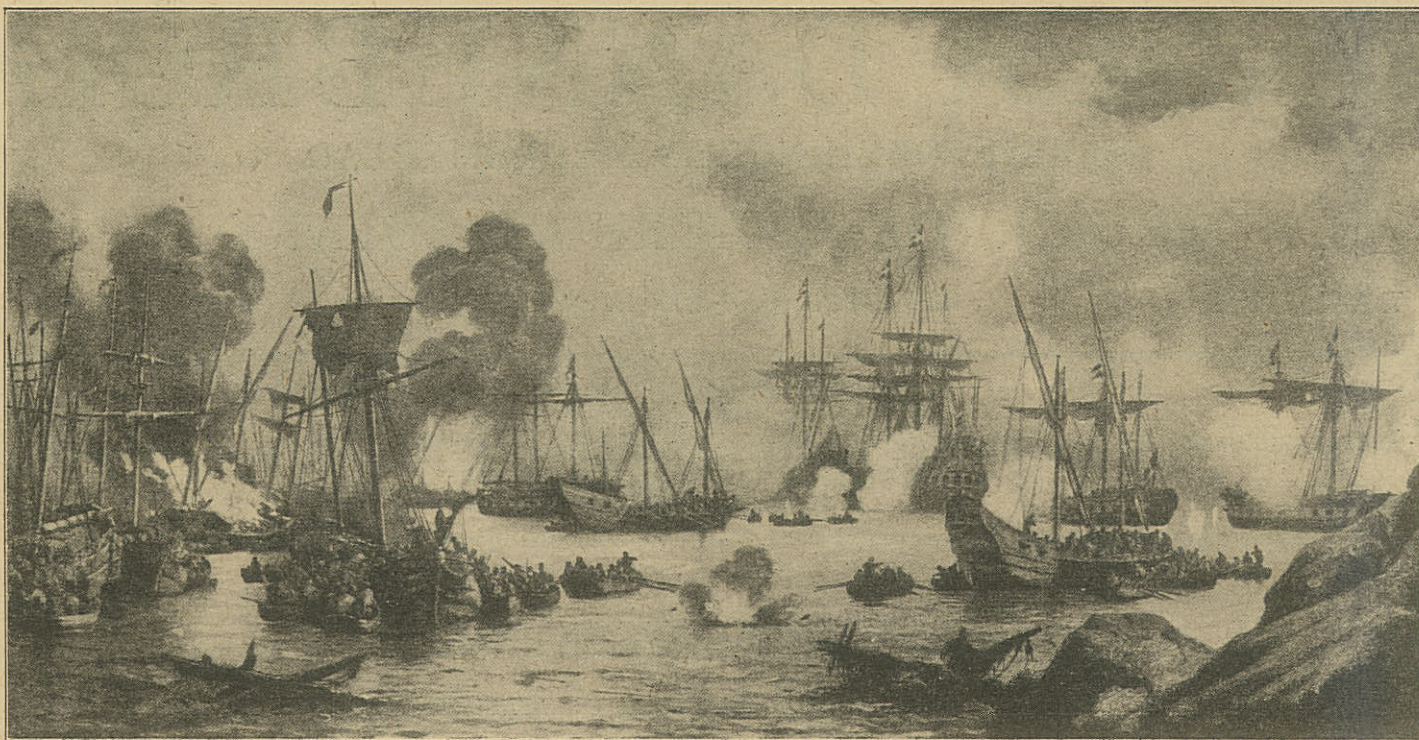
*Han gik til en Kamp som en Dreng til en Leg,
og sjældent han Farerne vejede;
men traf han en Gang paa sin flyvende Vej
et Mod, der var vildt som hans eget,
der stod foran Døden — og kæmpede endda,
saa gav han den Kække et festligt Hurra!
Og saa han den Tapre endnu holde Stand,
saa hilste han ham som en jævnbyrdig Mand —
Had kunde hans Sind ikke nære —
Men havde han knægtet den Fjende til Slut,
saa hædred han ham med en Æressalut,
sig selv til uvisnelig Ære
og fattige Sjæle til Lære!*

*Hans Fjender var Danmarks, for Danmark han stred,
dets Ros var hans skønneste Smykke;
men det var vel dybest hans Hemmelighed:
hans Fjender var ogsaa hans Lykke!
Han jog dem som Vildt paa den fremmede Strand,
men ha'ded alene den daadløse Mand,
den modløse Sjæl og den famlende Aand,
det vaklende Mod og den nølende Haand
hvad enten hos Ven eller Fjende;
det gjorde hans Kamp til saa ødsel en Leg,
en bidende Spot for hver lunken og fejg;
den Rigdom han ejede i Sinde.
gød Glans om hans Daad — og hans Minde.*

*En ridderlig Høvding, hvis Vikingeblood
er Purpur i Dannebrog's Dug,
som skæmte mod Døden i jublende Mod,
men aldrig bar Kaarden i Smug!
Derfor er han Helten i Heltenes Flok,
derfor kan vi aldrig betragte ham nok;
han tænder Begejstring saa længe,
de nordiske Folk fostrer Dreng!*

AXEL IUEL

Tordenskjolds Angreb paa den svenske Flaade i Dynekilen.
Efter Maleri af C. Neumann.

ET „STJERNESKUD“ I NORDEN

MOD en strygende Nordosten-Storm krydser en lille Sejlbaad sig frem mellem Øer og Skær i Trondhjemsfjorden. Søsprøjtet staar i Kaskader om Stævnen, og Fiskerne ryster paa Hovedet ved Synet af den forvovne Sejlads. Folkene langs Fjorden kender det lille Fartøj og ved, at det er Peder, Raadmand Wessels balstyrige Søn, der sidder til Rors, og af den Dreng kan man vente sig alt muligt galt og urigtigt. Der er ikke den kaade eller halsbrækkende Ting som Peder Wessel gaar af Vejen for; han er en Skræk for alt Godtfolket i den gode By Trondhjem, og en stor Sorg for Slægten og de pæne Forældre.

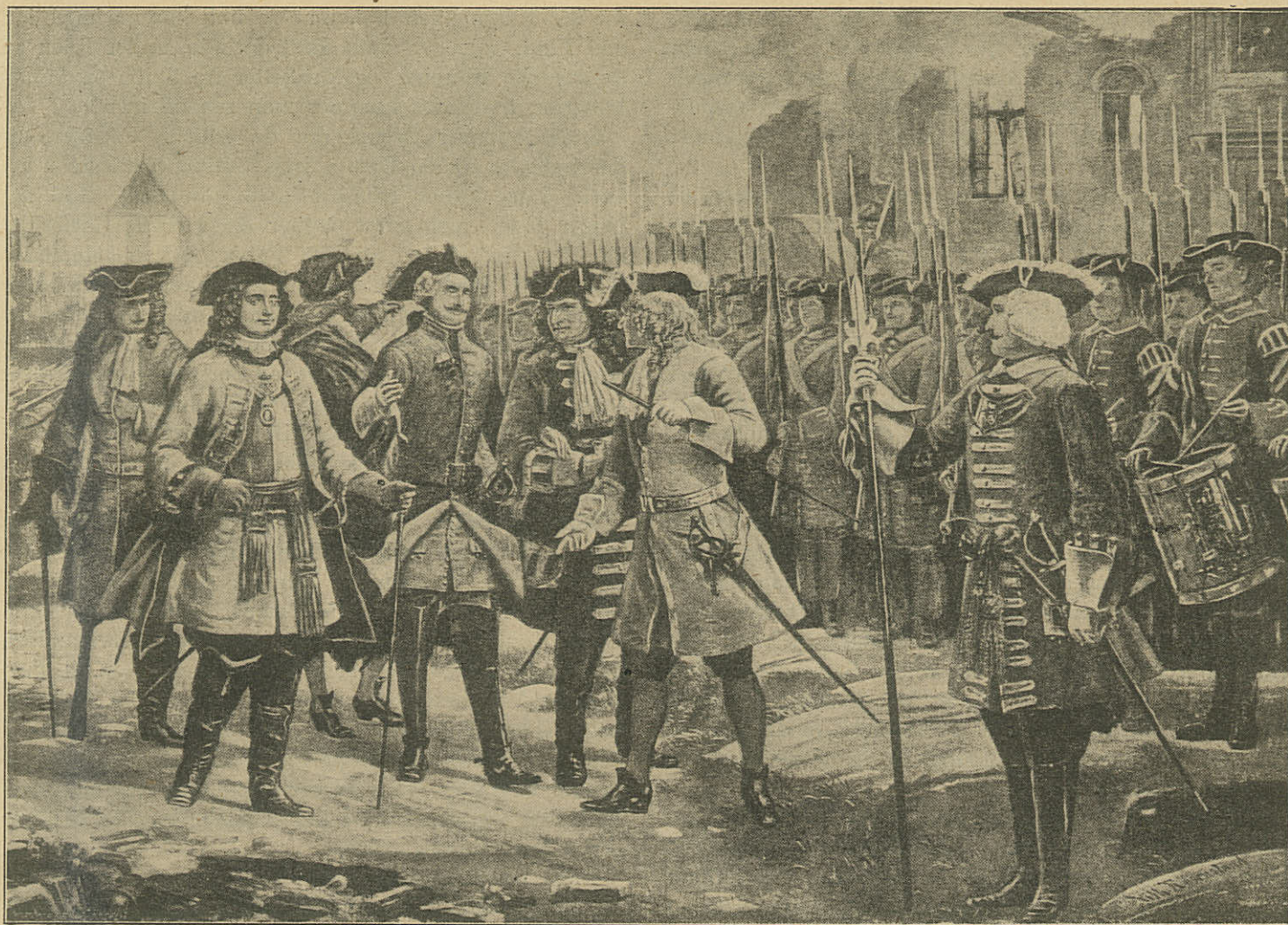
Nu havde Raadmand Wessel haabet at se sin Søn Peder — det tiende af hans atten Børn — give sig hen til et alvorligt Studium, da han naaede til Skelsaar og Alder. Men dette Haab bristede paa Grund af Peders Uvornheder og saa tog Faderen den Beslutning, at nu skulde Gutten i en hæderlig Haandværkslære, som Skræder. Men Peder løb af Læren, og bad Faderen om Forladelse for al den store Fortræd han gjorde Fædrenehjemmet — og saa kom han i Barberlære.

Da sker det i Sommeren 1704 at den allernaadigste og enevældige Monark Frederik den Fjerde gæster Norge, for ved Selvsyn at gøre sig bekendt med dette Rige. En Bølge af Forventning om store og herlige Dage gaar gennem det norske Folk, og da det rygtes, at Trondhjem vil blive Rejsens Endemaal glæder Peder sig til at se den store Kalas paa nært Hold. Saa greben blev han af Kongens Person og Følgets Pragt, at han resolut besluttede sig til at komme med paa Tilbagevejen til København og med sin senere saa kendte Snarraadighed kom han ogsaa over Vanskelighederne.

Men da Kongerejsen var sluttet og Hans Majestæt atter slog sig til Ro i sin Hoved- og Residensstad, stod Peder ene og ukendt med alle Forhold i København. Til hans store Held blev han dog antaget som Tjener af Kongens Hofpræst, Dr. Peder Jespersen, der havde fundet Behag i den kække, smukke og villige Dreng. Han fik Lov til at færdes ved Havnen og Orlogsværftet, hvortil hans medfødte Interesse for Sølivet drog ham med uimodstaaelig Kraft, og han sendte to Aar efter — da han var fyldt femten Aar — en Ansøgning til Kongen om at maatte blive optaget blandt Hans Majestæts Søkadetter.

En Dag har Peder Wessel faaet Lejlighed til at bede Frederik den Fjerde personlig om, at bevilge ham den nævnte store Gunst. Det var under et Besøg som Kongen aflagde hos Dr. Jespersen, og det kan næppe betvivles, at den højt ansete Hofpræst har givet sin frejdige og dygtige unge Tjener en god anbefaling. Kongens Svar blev da ogsaa meget naadigt. For at søge Uddannelse i Navigation, medens han ventede paa at en Plads som Kadet blev ledig, gik Peder nu til Koffardis paa lange Rejser, men ved sin Tilbagekomst maatte han Gang efter Gang minde Kongen om hans Løfte, da Sagen blev ved med at trække i Langdrag. Endelig den 11. Januar 1709 blev Peder Wessel Kadet, og fra den Dag arbejdede han som Kongens bedste og mest trofaste Sømand fremad mod de store Maal, som end ikke den fantasifuldeste Eventyrdigter kunde tænke sig smukkere.

Nu som saa ofte før og senere, kom Tilfældet frem og hjalp Peder Wessel. Paa en Hjemtur fra Ostindien med et af Kompagniets Skibe erfarede han af en Sejler,

Tordenskjold viser Kaptajn Utfall sine Troppestykker.
Efter Maleri af Professor Vilh. Rosenstand.

som man præjede i Atlanterhavet, at der var udbrudt Krig mellem Danmark og Sverrig, og snart iler han til Baron Løvendal — den Øverstkommanderende i Norge — for som Kadet at melde sig til Tjeneste. Løvendal har sikkert anet, at der bag den unge Sømands energiske Optræden laa skjult Spiren til en vordende Søhelt, og han betroede ham at føre et lille Fartøj — Snauen »Løwendahls Galley« — som Kaper. Med den bragte han gode Oplysninger til Flaadeledelsen om Svenskernes Foretagender langs Kysten.

Kort efter blev Peder Wessel udnævnt til Sekondløjtnant, og snart kunde hans trofaste Velynder Løvendal love ham, at han skulde blive Chef for Fregatten »Løwendahls Galley«. Med dette Fartøj udførte han saa smukke Bedrifter, at han i høj Grad vandt Admiral Gyldenløves Bevaagenhed.

Som en Paaskønnelse af hans fortræffelige Tjeneste udnævntes Peder Wessel i 1712 til Kaptajn-Løjtnant, og Tiden gaar nu med Konvoering, Jagt efter svenske Kapere og Overførelsen af Vicestatholder *Viereck* til Norge. Men i det følgende Aar faar han Lejlighed til at tage en haard Tørn mod to svenske Fregatter, der under falsk Flag manøvrerede »Løwendahls Galley« ind under deres Kanoner. I Begyndelsen af 1714 kommer Wessel i en vanskelig Situation, i det han under en Landgang ved Torekow pludselig overraskes af svenske Dragoner, saa han tvinges til et ilsomt Tilbage-

tog, da hans Folk flygter. Afskaaren fra Stranden og sit Fartøj lykkes det ham dog at slippe gennem Dragonernes Række og svømmende, med Kaarden mellem Tænderne, naar han tilsidst ombord.

I Juli 1714 kom Wessel med »Løwendahls Galley« i Kamp med en svensk Fregat, der angreb ham under den norske Kyst. Saa haard var Kampen, at Wessel omtrent fik bortskudt al sin Ammunition. Med Hilsen fra den danske Skibschef sendtes en Trompeter ombord i den svenske Fregat og indbød dens Chef til et Besøg paa »Løwendahls Galley«, »under Parol«, fordi han havde kæmpet som det sig anstod en brav Karl. Indbydelsen blev dog høfligt afslaaet, men staaende hver paa sit Skib, drak de to modige Sømænd hinandens Skaal, medens Mandskaberne raabte trefoldige Hurraer ud over Søen.

Denne Kamp var en god Anledning for Wessels mange Misundere til at faa Kongen overtalt til at lade en nærmere Undersøgelse af Sagen sætte i Gang. Men ved Hjælp af Gyldenløve og sin egen Djærvhed, lykkedes det for Wessel at slippe ud af Kniben og Kongens store Yndest for den modige Søkriger gav sig endog et nyt Udslag, idet Wessel forfremmedes til Kaptajn.

I den følgende strenge Vinter, der udelukkede alle Krigsforetagender tilsøs, var Wessel afskaaret fra at pløje Søen med sin Fregat. Under denne uvelkomne Uvirksomhed sendte han imidlertid Kongen et af sine

sædvanlige frimodige Forslag, denne gang om at give ham Kommandoen over fem Fregatter, for at han med disse kunde holde de svenske Linieskibe i Nordsøen Stangen. Men Wessels Modstandere fik Sagen forpurret, og han maatte atter gaa tilsøs med »Løwendahls Galley«.

Ved Foraarstide i 1715 var Wessel medvirkende til at en svensk Eskadre under Schoutbynacht Grev Wachtmeister blev ødelagt paa Colbergerhejde og løbet paa Grund ved Bülck, og han tvang dens Chef til at overgive sig til den danske Admiral Gabel. Selv tog han den svenske Fregat »Hvita Ørn« af Grunden, og med den satte han Kursen mod København, hvor Wessel blev modtaget med stor Glæde af Befolkningen, da han med de to flagsmykkede Skibe ankrede ved Toldboden. Samtidig bevilgede Kongen hans Andragende om fremtidig at maatte føre det erobrede smukke Fartøj.

I September kæmpede Wessels Fregat mod et svensk Linieskib og en Fregat ved Jasmund, men begge Parter var saa medtagne, at de maatte standse Kampen uden Resultat. Hans unødvendige Kampiver indbragte ham imidlertid nu endog Gyldenløves Mishag, da hans Skib efter Kampen i seks Uger var under Reparation. Men snart fik Wessel Ordre til at bringe Kong Frederik Brevskaber til hans Kvarter i Pommern, og den djærve Søkriger fik derved atter Lejlighed til at tale med sin højtelskede Konge og Velgører.

Kongen besluttede nu at gøre Wessels Stilling stærkere ved at optage ham i Adelsstanden, og den 24. Februar 1716 udstedtes hans Adelsdiplom, ved hvilket han tillagdes Navnet *Tordenskjold*. Det var en stor og meget sjælden Udmærkelse som derved blev givet Wessel, og da han yderligere ved Kongens Tilbagekomst udnævntes til General-Adjutant ved Flaaden, steg hans Indflydelse yderligere. I sin nye Stilling skulde Tordenskjold nemlig daglig afgive Beretning til Kongen, og han blev en stadig og velset Gæst hos Kongefamiliens Medlemmer.

Efter nogle mindre Træfninger er Tordenskjold den 8. Juli 1716 under Sejl med en Eskadre paa syv Skibe udfør Dynekilen paa den svenske Kattegatskyst. Han vil med Skibene, der fører 141 Kanoner, angribe en svensk Flaadeafdeling, der indenskærs er afsejlet fra Gøtheborg for at føre Krigsmateriel og Proviant til den svenske Hær ved Frederikshald. Han har under Kulen, i Spidsen for sine Folk, entret en svensk Hukkert, og han har opsnappet en Fiskerbaad, hvis Besætning har meddelt ham, at den svenske Flotille ligger tilankers i Dynekilen.

Den svenske Flotille bestaar af tolv Stykpramme og Galejer samt enogtyve Transportskibe og endel mindre Fartøjer. Dens Chef er den nylig adlede Schoutbynacht Strömstjerna, og Tordenskjold faar ogsaa Nys om, at den svenske Eskadrechef vil holde Gæstebud paa Flaaden. Saa løber Tordenskjold med sit Flagskib »Hvide Ørn« paa Siden af »Vindhunden« og spørger dens Chef, om de ikke skal byde sig selv som Gæster hos Svenskerne. Løjtnant Grib svarede, at det er der vistnok god Mening i, og saa løber de danske Skibe ind i den langstrakte, snevre Vig. Det er en saa forvoven Handling, at den grænser til det utrolige,

for ind i Dynekilen kan man jo nok komme med lidt god Vind, men er man først derinde, under Ilden af de svenske Kanoner og Musketter fra Skibe og Landbatterier, hvorledes kommer man saa ud igen?

Snart opdager Svenskerne de danske Fartøjer, og der indledes nu en Kamp, hvis Udfald er meget usikkert. I tre Timer kæmpes med glimrende Mod fra begge Sider, men snart stryger det svenske Chefsskib sit Flag, og under utrolige Farer og Vanskeligheder lykkes det Tordenskjold og hans behjærtede og modige Mandskab at overvinde Fjendens Modstand. Med de erobrede og ødelagte Skibe tilsammen, er Tabet for Sverrig fire og fyrrer Fartøjer, og Forsyningernes Fremsendelse til Kong Carls Hær ved Frederikshald er forhindret. Tordenskjolds Bedrift i Dynekilen hører til den danske Nations smukkeste og mest ærefulde Minder.

Kong Frederik viste Tordenskjold sin Paaskønnelse ved at udnævne ham til Kommandør, og ved, som et synligt Tegn, at skænke ham en Guldmedaille til at bære om Halsen i et blaat Baand. Men det var ikke alene Kongen, som værdsatte den unge Kommandørs glimrende Egenskaber; hele Folket saa nu op til Tordenskjold og betragtede ham som Danmarks Nationalhelt. Disse Hyldestbeviser satte imidlertid ny Fart i den Misundelse, der stadig havde vist sig om Tordenskjold, men han var som sædvanlig paa Vagt mod sine Bagtalere, og sagde dette flere Gange frimodigt til Kongen i Misundernes Paahør.

Naar Tordenskjold opholdt sig i København, var det ret almindeligt, at han under Taflet staaende bag Kongens Stol underholdt Monarken med Fortællinger om Kampene og hvad der ellers var af Interesse i Øjeblikket. Disse Fortællinger skal Tordenskjold som sædvanlig have fremsat i et meget djærvt Sprog, og ikke altid vellydende for høviske Øren. Men Frederik den Fjerde glædede sig ved disse Samtaler over den friske og frejdige Klang i Tordenskjolds Udtryksmaade, der stod i den stærkeste Modsætning til den daglige stive og forbenede »Hoftone«.

Under en af disse Samtaler siger Kongen en Dag: »Vi gad dog nok vide, hvad de svenske Undersaattere dømme nu om deres Tilstand, og det i alle tre Stænder, saavel i Krigsstanden som i den gejstlige Stand og i Bondestanden.« Straks efter Taflet ilede Tordenskjold ud paa Orlogsværftet, stak til Søs med sin dobbelte Chalup og satte Kurs mod den nærmeste svenske Kyst. Her gik han og hans Folk i Land og fik Meddelelse om, at der holdtes Bryllup i et nærliggende Hus, som de straks omringede. Snart sad Brudeparret, Præsten og en svensk Officer, der samtidig var blevet overrasket under sin Strandvagt, i Tordenskjolds Fartøj. Lige tidnok til at kunne træde frem for Kongen under Aftentaflet naaede Tordenskjold tilbage til København.

Da den raske Sømand nu viste sig i Stand til at opfylde Kongens om Formiddagen fremsatte Ønske om at erfare, hvad man mente og tænkte i Sverrig, blev Frederik den Fjerde glad overrasket. Kort Tid efter udfærdigede Kongen en Kabinetsordre, hvorved Tordenskjold fik sit længe nærrede Ønske opfyldt om at blive overdraget Kommandoen over Eskadren i Nord-

Tordenskjold, forklædt som Fisker, i den svenske Officerskahyt.
Efter Maleri af Professor Vilh. Rosenstand.

søen, der, foruden en stor Del mindre Fartøjer, talte 3 Linjeskibe, 2 Skytsskibe og 5 Fregatter.

Et Angreb paa Gøteborg og en eventuel Ødelæggelse af de her liggende svenske Orlogsskibe laa i Maj 1717 baade Kongen og Overkommandoen i Norge meget paa Sinde. Tordenskjold afsejlede derfor med sin Eskadre for at udføre Angrebet, men Opsætsighed fra en af Skibsheferne, Kaptajn Vossbein, medførte, at Sagen maatte udsættes, hvorved en god Chance blev spildt. Det paabegyndte Angreb maatte standses, skønt der udvistes stor Tapperhed af Eskadrens Mandskab under den fem Timer lange Kamp. Saa nogenlunde i god Behold gik Tordenskjolds Fartøjer derefter til Ankers udfor Ny-Elfsborg.

Under Krigsaarenes Begivenheder havde Carl den Tolvte set, at et Depot af Krigsfornødenheder med stor Fordel maatte kunne oprettes i Strømstad, og Stedet blev derfor befæstet. Men da Tordenskjold erfarede dette, planlagde han ufortøvet et Angreb paa Byen, et Angreb, der dog paa Grund af uheldige Vejrforhold maatte opsættes i nogle Dage. Endelig den 19. Juli begyndte Tordenskjolds Skibe at varpe sig ind gennem det vanskelige Indløb til Byen, og snart begyndte en voldsom Beskydning fra de svenske Skibe og Batterier. De danske Skibe blev stærkt medtagne, indtil en Eksplosion af Krudtmagasinet paa Laholm skaffede Tordenskjold et lille Pusterum.

Men Tordenskjold var saaret — for første Gang under hans mange Kampe — Mandskabet paa flere af Fartøjerne nedskudte, og disse kunde kun reddes ved at bugseres ud gennem Kugleregnet. Dog lykkedes det Tordenskjold, da Angrebet maatte opgives, at faa Ski-

bene frelste, men Tabet havde været stort: 96 Døde og 246 Saarede. De svenske Tab var ca. 1600 Mand.

Efter nogen Tids Forløb blev Tordenskjold kaldt til København, og paa en lille Hukkert med 21 Mands Besætning indskibede han sig derfor i Christiania. Snart saa han sig imidlertid forfulgt af en svensk Fregat, og i fire Timer kæmpede de to Modstandere den ulige Kamp, indtil Tordenskjold, ved et velrettet Riffel-skud, ramte den svenske Skibshef, og snart flygtede Fregatten fra Kampen mod den lille Hukkert.

Nu kom Tordenskjold til København, berøvet den Kommando, han saa længe havde ønsket og endelig opnaaet. Hans Uheld i den senere Tid havde hævet Modet hos hans Uvenner, og man bestræbte sig nu for at ødelægge hans Stilling, men ved Gyldenløves Bistand lykkedes det dog atter Tordenskjold at faa sine Misunderes Fremfærd stoppet.

I Oktober 1718 blev Tordenskjold Chef for en Eskadre, der skulde krydse i Østersøen, men da man frygtede for Carl den Tolvtes truende Angreb paa Norge, toges der en anden Bestemmelse med Eskadren. Den fik nu Ordre til at transportere Hjælpetropper til Norge og ved Ankomsten til Moss erfarede Tordenskjold den svenske Konges Død.

I stor Hast afsejlede Tordenskjold nu for at overbringe Kong Frederik det vigtige Budskab, og til Løn for hans trofaste Arbejde udnævnte Kongen den 27-aarige Søhelt til Schouthynacht, med Stemmeret i Admiralitetets Forhandlinger.

Kort Tid efter er den nye Kontreadmiral under Sejl med en Eskadre udfor Kysten ved Gøteborg. Han har paatænkt et Angreb paa Siøblads Eskadre, der ligger

vel forvaret under Fæstningen Carlstens Kanoner. Det er maaske det voveligste Foretagende som Tordenskjold endnu har indladt sig paa, men han haaber fuldt og fast at Lykken vil staa ham bi. Forklædt som Fisker udspejder han selv Marstrand, og gaar endda ombord i de svenske Orlogsmænd for at sælge Fisk. Officererne udspørger i Kahytten den raske Fisker, om hvad han kender til den danske Flaades Foretagender; hel-skindet slipper han ud af Løvens Gab, og kommer tilbage til sin Eskadre.

Uventet gør Tordenskjold den 21. Juli 1719 Landgang paa Køen, Nordøst for Carlsten, med 700 Matroser og Soldater. Medens Svenskerne bestryger Øen med Skud fra Skibe og Batterier, anlægger Tordenskjolds Folk Forskansninger, faar Kanoner anbragt i disse og besvarer med stor Virkning Svenskernes Skydning. Den 23. Juli stormer Tordenskjold Byen Marstrand, med dens Batterier og Forskansninger, medens Svenskerne gør sig store Anstrengelser for at bore Flaadens seksten Skibe i Sænk. Men det lykkes Tordenskjold at erobre de 11 af Fartøjerne, deriblandt fire Linieskibe, og nu gælder det om at tage den stærke Klippefæstning Carlsten hurtigst muligt.

Nu faar Tordenskjold den svenske Chef, Oberst Danckward til at lytte til Rygter om de utroligt store Troppstyrker, som Tordenskjold dels har, dels venter i de nærmeste Dage. Kommandanten lader sig friste af et Tilbud om at sende en Officer til Marstrand for ved Selvsyn at overbevise sig om Rygternes Sandhed, og Kaptajn Utfall sendes ned til Tordenskjold. Glimrende modtaget ved et overdaadigt Bord kommer Utfall snart i en meget fornøjet Stemning, og støttende sig til Tordenskjolds Officerer begynder han Inspektionen af den danske Styrke, der er opstillet i Byens bugtede Gader. Medens Tordenskjold fortæller den svenske Officer muntre Historier, omposteres den samme Styrke snart i denne, snart i hin Gade, saa Utfall synes, der er en umaadelig Mængde danske Soldater i Byen.

Da Utfall nu aflægger Beretning om sin Inspicering, taber saavel den svenske Chef som hans Officerer Modet, og man bestemmer sig til at overgive Fæstningen mod Garnisonens frie Afmarch. Men da denne ikke sker paa den med Tordenskjold aftalte Tid, be-giver han sig med et Par Matroser op til Kommandantens Bolig, og raaber til den forbausede Danckward, der stikker Hovedet ud af et Vindu: »Hvad Djæveln nøler I efter? Hvi bier I med at trække ud? Ved I ikke, at Tiden er forløben efter Kapitulationen?« Saa betagen af denne Dristighed bliver Obersten, at han gør Tordenskjold mange Undskyldninger og øjeblikkeligt giver sine Tropper Ordre til Afmarch.

Belønningen for denne Daad blev Tordenskjolds Ud-nævnelser til Viceadmiral.

Men nu stunder det mod Afslutningen af Krigen, den Krig, der har skabt Tordenskjold og omsat hans ukuelige Mod, hans aldrig hvilende Handlekraft, hans æventyrlige Tapperhed i glimrende Bedrifter, der lyser med

Tordenskjold og Kommandanten i Marstrand.
Efter Maleri af Professor Otto Bache.

Flammeskift gennem Nordens Historie. Krigen har hævet Peder Wessel, Skrædderdrengen fra Trondhjem, op til det danske og det norske Folks herligste Helt, om hvilken Generation efter Generation af den opvoksende Ungdom lytter med glinsende Øjne, naar hans Bedrifter fortælles. Krigen og Kongens Bevaagenhed har hævet Tordenskjold, den unge, smukke, uforlignelige Søgut til Viceadmiralsrang næsten hurtigere, end hans Kammerater er blevet Løjtnanter.

Endnu en Gang lyser Tordenskjolds Navn ved det natlige Angreb paa Gøteborg den 8. Oktober 1719, hvor han fornagler de svenske Batterier og ødelægger en svensk Flaadeafdeling. Den 8. November afsluttes en Vaabenstilstand, Krigen er forbi — Krudtrøgen driver bort, og med den Tordenskjolds Stortid. Han gaar paa Rejser til Udlandet, hvor Døden lurder paa ham, og da han næste Gang kommer tilbage, er det som Lig. Da føres hans afsjælede Legeme om Natten uden nogen Hædersbevisning til Holmens Kirke. Kongens Venskab er forbi — det holder ikke til den i Duel faldne Søkrigers sidste Rejse — Taknemligheden er bristet.

Nu er det herligste Stjernesud i Norden slukket i Nattens og Dødens Mørke.

Men Mindet lever, og det løfter Tordenskjolds Navn op over Døden, mod Ærens straalende Himmel, til Udødeligheden.

HARALD TOFTE

TIL DEN DANSKE ORLOGSFLAADE

PAA 200 AARSDAGEN

FOR TORDENSKJOLDS DØD

Som Kampens Barn fuldbaaren sprang
han frem af Gudens Pande,
Ild var hans Hu og Kamp hans Trang,
Hans Liv var som en Tordensang,
der rulled over Vande.

En Aand som den, der satte Frugt
i Kongedybets Under,
i Heltemodets Køgebugt,
en Aand, som steg i dristig Flugt
mod Sejrens bitre Vunder.

Thi dengang Freden med sin Haand
berørte Danmarks Lande,
brast for ham Lykkens gyldne Baand,
og som en fattig, hjemløs Aand
han stod ved Danmarks Strande.

Den Kaardespids, som stjal hans Liv
og slutted Eventyret,
blev ikke ført med Smudsmotiv
en Spillefugl til Tidsfordriv —
Nej, Gudens Haand den styred!

Men da hint Sekel ebbet ud
og Krigssol steg af Have,
da sendte atter Kampens Gud
til Danmarks Folk sit unge Skud,
sin nye Frelsergave.

Et andet Navn! — Hvad er et Navn,
naar Aanden er den samme?
Den samme unge, aabne Favn,
hvor Troen lued som en Bavn,
og Mod slog ud i Flamme.

Et Barn, som fik sin Heltedaab,
da Skæbnen Danmark gæsted.
Et Barn, som fulgte Pligtens Raab,
da Folket sit Skærtorsdags-Haab
Langfredag saa korsfæstet.

Hans Ungdom og hans Tapperhed
blev Folkets Trøst i Sorgen.
Hvad var vel hvert et Tab, man led,
saalænge Danmarks Ungdom stred
som han Skærtorsdagmorgen.

Og atter som et Meteor
de gyldne Heltedage
henover Himmelbuen foer,
men der, hvor Banen brast i Nord,
staar Mindets Glans tilbage.

Jeg nævner intet Navn i Flæng,
thi Heltenavnet luer
fra Chefen til den yngste Dreng,
som nys forlod sin Barneseng
i Nyboers lave Stuer.

Thi alle I, som aldrig gav
en Tomme bort af Flaget,
men kendte Pligtens strenge Krav
og sank som Mænd i Bølgens Grav,
naar I gik ud af Slaget.

Fra Hedenold til Nuets Dag
I værned Modersnækken.
Jert Liv var Liv for Danmarks Sag.
I fulgte tro vort Orlogsflag
igennem Kongerækken.

En hundredaarig Tradition
om Ret og Pligt og Ære,
om dyb Foragt for hver Kujon
I skabte i den Sø-Nation,
hvis Værn I skulde være.

Alt Liv er Kamp i Fred som Krig,
og Sejr er Gudens Naade. —
Saa lad os værne uden Svig
hin Aand, som under Flagets Flig
har skabt den danske Flaade!

A. HØYER

TORDENSKJOLDS DØD

12. NOVEMBER 1720

Med *Tordenskjolds* sidste forvovne Effekt-Nummer — hans natlige Ekspedition den 8. Oktober 1719 til Gamle Elfsborg, hvor han ødelagde de dér liggende svenske Skibe — slutter, som bekendt, Krigsbegivenhederne i den 11-aarige store nordiske Krig; i November afsluttes en 6 Maaneders Vaabenstilstand mellem Danmark og Sverige.

I den paafølgende Vinter tager *Tordenskjold* Ophold i København, hvor han — elsket af Almuen og paa alle Maader hædret af Frederik den Fjerde — indretter sig en standsmæssig Bolig i den rige Raadmand *Abraham Lehns* statelige Gaard paa Christianshavn. Men Fredens tamme Liv huer ikke Sølhelten; paa enhver Maade søger han at sætte lidt Kulør paa Tilværelsen. Han er hyppig og velset Gæst baade hos selve Kongen og hos »høye Stands-Persohner«, selv holder han talrige Gilder, hvor der gøres flittig Brug af den »2 Potters, af fiin Chrystal meget kostbar udslevne Pokal«, en Gave til ham fra hans Velynder, Grev *Löwendahl*, og hvor de Kanoner, han med kongelig Tilladelse har plantet udenfor sin Bolig, »ved alle Skaalers Drikning vakker lader sig høre«. Han er ødsel og gavmild, laaner ud til højre og venstre, øver sin Yndlings-Sport: Pistol-Skydning og rider til Rings paa den kongelige Ridebane. Dog nej: Liv er alt dette ikke! End ikke Admiralitets-Kollegiet, som han har faaet Sæde og Stemme i, afvinder ham Interesse. Nej, den unge *Tordenskjold* har Udlængsler, han vil ud til nye og større Forhold, ud hvor Livet pulserer friere og stærkere end i det smaa-stadsagtige København. — Paa sin første Supplik til Majestæten om Rejsetilladelse faar han imidlertid pure Afslag — Freden var jo heller ikke endnu sluttet. Da dette saa endelig sker den 3. Juli 1720, giver Kongen ham, omend ugerne, den saa eftertragtede Tilladelse.

Det var egentlig *Tordenskjolds* Hensigt at rejse til England, det Sted, han i søvidenskabelig Henseende vilde have mest Udbytte af at gæste. Traditionen fortæller ogsaa, at Lord *Charteret*, den britiske Gesandt, hvem *Tordenskjold* stod i Venskabsforhold til, under sit Ophold i København havde overbragt denne et Miniaturportræt, malet paa Elfenben, af en ung engelsk Skønhed, som skulde nære en endog meget levende Interesse for den berømte eventyrlystne Sølhelte. Men allerførst vilde *Tordenskjold* besøge Hertugen af Augustenborg paa dennes Slot og derefter gøre en Afstikker til Dresden for at gæste Baron *Löwendahl*, der opholdt sig dér.

Den 7. September forlod da *Tordenskjold* København. Efter et kort Ophold hos sin Broder Schoutbynacht *Caspar Wessel* til Ravnholt, tog han til Augustenborg, hvor han i nogle Dage sammen med Hertugen hengav sig til Jagtens Glæder.

Fra hans Ophold her beretter den velmenende, men ikke altid lige kritiske *Tordenskjold*-Biograf *C. P. Rothe* følgende:

En Nat, da *Tordenskjold* laa i sin Seng hørte hans Kammertjener *Christian Kold*, der sov i Værelset ved Siden af, sin Herre pludselig raabe og skrige i Søvn. Tjeneren sprang op og gik ind til ham og fik ham vækket. Da *Tordenskjold* havde fattet sig, sagde han til *Kold*, at han havde haft en slem Drøm. Han havde drømt, fortalte han Hertugen næste Morgen, at en stor giftig Slange havde stukket ham i Brystet under højre Arm, og det havde gjort smertelig ondt. Hertugen skulde da have raadet ham fra at rejse videre, og *Tordenskjold* skulde selv være betænkt paa at stoppe op. Men næste Dag, da han var paa Jagt med Hertugen, hændte det, at hans Hest styrtede og slog sig ihjel paa Stedet, medens han selv slap ganske uskadt fra Faldet. Han mente saa, at den Ulykke, Drømmen havde varslet, var overstaaet, hvorefter han rolig rejste videre til Hamborg.

Her blev han i en 4 à 5 Uger og vakte stor Opsigt alle Vegne, hvor han kom frem, alt mens han morede sig efter bedste Evne. Det berettes, at han her traf sin Husvært, den rige *Abraham Lehns* 19-aarige Søn — senere adlet og Ejer af store Jordegods, — der med sin Mentor havde tiltraadt en Udenlandsrejse. Der opholdt sig ogsaa paa disse Tider i Hamborg en liflandsk Oberst, som tidligere skulde have været i svensk Tjeneste, *Jacob Axel Stahl von Holstein*. Denne foreviste — hed det sig — en 7-hovedet Slange; men Hensigten med denne Forevisning havde nok et særligt Formaal: at trække Fremmede til Huse og friste dem til Spil. Blandt dem, der reflekterede paa denne Slange-Forevisning med efterfølgende Spil, var den unge *Lehn*, og Følgen af hans Besøg hos Obersten skulde da ogsaa være, at den unge Mand gik 25000 Rigsdaler fattigere fra *Stahl* og oven i Købet maatte udstede en Forskrivning til denne paa et betydeligt Beløb. Denne Historie skulde — som det senere vil ses — *Tordenskjold* have faaet Nys om.

Nogen Tid efter — fortæller *Rothe* — naaede *Tordenskjold* da omsider Hannover. — Det skal her bemærkes, at denne og de efterfølgende Datoer i *Rothes* Beretning er fejlagtige. Medens han opgiver *Tordenskjolds* Dødsdag til den 18., har den senere Historieforskning faststaaet den 12. *Rothe* har sine Tidsangivelser fra Kold, der først mange Aar efter Begivenhederne har nedskrevet Datoerne. — Dagen efter Ankomsten til Hannover lod *Admiralen* sig melde hos den engelske Konge, *Georg den Anden*, som da opholdt sig i sine hannoveranske Besiddelser, men just stod i Begreb med at vende tilbage til England — *Admiralen* blev straks samme Dag bedt som Gæst hos Majestæten og ligeledes de to følgende Dage. — Hvad der fra forskellig Haand forelaa om *Tordenskjolds* sidste Levedage indtil da, bemærker *Rothe*, var saa temmelig overensstemmende. For at faa fuld Sikkerhed, om hvad der senere skete, oplyser han, har han sine Oplysninger fra selve *Tordenskjolds* Kammertjener — der iøvrigt senere blev Herredsfoged over Nørre Lyng Herred i Jylland. Denne havde jo fulgt *Tordenskjold* paa hele hans sidste Rejse, og i hans Arme var det — som bekendt — at *Tordenskjold* drog sit sidste Suk.

De følgende Begivenheder beretter *Rothe* derefter i det væsentlige saaledes:

Dagen efter den engelske Konges Afrejse fra Hannover — Datoen opgives til den 18. — var *Tordenskjold* Gæst hos General *Belau* — efter andre Beretninger hos Ministeren, Kammerpræsident *Görtz*. Efter Taflet, hvori mange »fornemme Stands-Persohner« — baade Herrer og Damer — deltog, skulde der spilles. Blandt Gæsterne var den engelske Envoyé i Cassel, Mr. *Hadone* og — Oberst *Stahl*. Da *Envoyeen* forestillede *Tordenskjold* for *Stahl*, besvarede denne Præsentationen med, at han havde set *Tordenskjold* paa en Assemblé i Hamborg, hvortil *Tordenskjold* bemærkede, at han ikke erindrede at have set *Stahl*. En Del af Selskabet havde imidlertid sat sig til at spille, og *Talen* faldt nu, blandt dem, som ikke spillede, paa en Begivenhed, der de sidste Dage havde fundet Sted i Hannover, en Sag om nogle Falskspillere, som Kongen havde givet Befaling til at arrestere. Til denne kongelige Befaling gav den aabne og ærlige *Tordenskjold* i stærke Ord sit Bifald til kende, ja det var ønskeligt, føjede han til, om alle Øvrighedspersoner paa samme Maade vilde straffe enhver Falsk-spiller. Og henvendt til Oberst *Stahl* spørger han, om han ingen Sinde havde hørt Tale om en 7-hovedet Slange, der forevises »curieuse Liebhave« af visse Personer i Hamborg, »for blot ved den Lejlighed at betrække dem for Penge«. En af hans Paarørende, fortsatte *Tordenskjold*, var ved en saadan Lejlighed »paa det grueligste blevet optrukket af disse Spitzbuber«, og han undrede sig højligen

over, at »Magistraten i Hamborg taalte saadanne Filourer i Byen — de burde med tusind Stokke-Prygl jages ud af Landet«. Stahl var jo straks klar over, det var ham, Tordenskjold sigtede til.

— Jo, svarede Oberst Stahl, Historien om Slangen med de 7 Hoveder kendte han godt, da det var ham selv, som ejede den; »men af Filouteri vidste han intet at sige«. Han bad derfor Tordenskjold nærmere forklare, hvad han egentlig sigtede til med sin Tale. — Ja han kunde jo, var Tordenskjolds Svar, tage hans Ord op, i hvad Mening han vilde!

»Det er en Skurk, replicerede Stahl, der taler saadanne Ord! Men det er ikke Stedet her at snakke mere om den Sag«.

Tordenskjold, som stod med sin Stok i Haanden, hævdede den truende, Stahl retirerede baglæns ud af Stuen, mens Tordenskjold fulgte efter ham.

Flere af Selskabet vilde nu lægge sig imellem, men Gemytterne var allerede stærkt ophidsede, og i største Raseri skreg Stahl: »Han taler jo som en gemen Matros!« Med Stokken i Haanden trængte Tordenskjold ind paa den rasende Oberst, som havde faaet sin Kaarde frem, men ikke naaet at trække den ud af Skeden. Tordenskjold slog Kaarden fra ham, kastede Stahl til Jorden og gav ham en Del drøje Hug med sin Stok, hvorefter flere traf Obersten i Hovedet, saa at Blodet flød. — Da Stahl langt om længe var kommet paa Benene igen, raabte han om Hjælp.

»Ja, jeg skal hjælpe ham«, var Tordenskjolds Svar, og han tog i det samme hans Kaarde, gav ham nogle Dask om Ørene, brød den itu og kastede Stumperne over Muren ud paa Gaden.

Tordenskjold gik igen ind til Selskabet, medens Stahl — tilsølet og blodig — udenfor afventede sin Tjeners Komme med en Portechaise. Men da Portørerne kom og saa den smudsige og blodige Person, vilde de ikke have ham ind i Portechaisen, saa at han, ledsaget af sin Tjener, maatte begive sig til Fods til Logement.

Tordenskjold tog hurtig Afsked med Selskabet og kørte hjem. Han gav Kold Ordre til at bestille Posthesten til næste Morgen: han agtede straks at rejse videre til Berlin. Tidlig næste Morgen — allerede ved Syv-Tiden — banker det i Tordenskjolds Logement paa hans Kammertjeners Dør. To Personer staar udenfor.

»Er Admiralen opstanden?« spørges der.

Kold, som ikke kendte noget til Aftenens Hændelser, svarede nej.

»Men hvad godt vilde Herrerne?«

Ja — de maatte tale med Admiralen selv.

Om de saa vilde komme igen Klokkeren otte.

En Time efter kom de igen. De skulde hilse fra Oberst Stahl og bede, om Tordenskjold i Dag eller i Morgen paa et af Admiralen selv valgt Sted vilde møde ham for at give ham Satisfaction for den Tort, han i Aftes havde tilføjet ham.

»Jeg kender ingen Oberst Stahl«, var Tordenskjolds Svar, »ved langt mindre, om han er Oberst eller Major. Tilmed agter jeg i Dag at rejse til Berlin; didhen kan jo den, der har skikket Herrerne, rejse efter mig, eller han kan søge sin Oprensning paa det Sted, hvor han var falden i Gaar!«

En Times Tid efter kommer der Bud fra Kammerpræsident Gørtz om, at Tordenskjold endelig maa opsætte sin Rejse og være hans Gæst til Middag. Tordenskjold giver et høfligt Afslag, men Budet kommer kort efter igen med indstændig Anmodning fra sin Herre til Admiralen om endelig dog at vise Præsidenten, hvem han slet ikke har gæstet, den store Ære at være hans Gæst, inden han rejser. — Saa siger Tordenskjold ja.

Der var talrigt Selskab hos Præsidenten. Til Stede var bl. a. Oberst Münnichausen. Ved Bordet kom Tordenskjolds Sammenstød med Stahl paa Tale, og Tordenskjold fortalte om Udfordringen.

— »Jeg anser det dog unødigt at give ham Revanche«, siger han.

En Del af Selskabet trænger imidlertid nu ind paa Tordenskjold, men denne vægrer sig længe. Til sidst begynder han at give efter, idet han dog holder paa, at Duellen i hvert Fald skal finde Sted paa Pistoler. Men her bliver gjort den Indvending overfor Tordenskjold, at med Pistoler gik det paa Livet løs. Det hele skulde jo blot være »en liden Proforma-Fægtning« for at give Obersten nogen Oprensning. Han lader sig da overtale til at modtage Duellen paa Kaarde — et Vaaben, hvori han slet ingen Force ejede, men hans Modstander saa megen des mere.

Oberst Münnichausen, bestemtes det, skulde være Tordenskjolds Sekundant og den svenske General-Adjutant Sictler, der paa de Tider opholdt sig i Hannover, Stahls. — Det blev tillige aftalt, at Duellen ikke skulde finde Sted paa hannoveransk Grund, men umiddelbart hinsides Grænsen paa »det Hildesheimske«.

Om Aftenen, da Tordenskjold kom hjem, gav han igen Kold Ordre til at bestille Post-Heste til næste Morgen tidlig. Kammertjeneren, der mærkede Uraad, spurgte, om de skulde rejse. Nej, erklærede Tordenskjold, han vilde kun ud til Hernhausen, og da Kold stadig gjorde Ophævelser — han vidste, at hans Herre nylig havde været der med Kong Georg — fik han kun det Svar, at han blot skulde bestille Hestene.

Rothe aftrykker herefter i sin Tordenskjold-Biografi — udgivet 30 Aar efter dennes Død — ordret Kolds egenhændige Beretning om de efterfølgende sidste Timer af Heltens Liv. Paa Grundlag af denne Beretning tegner Billederne af disse Timer sig saaledes:

Klokkeren 5 Slæt banker Oberst Münnichausen paa Tordenskjolds Logement og spørger:

»Er Admiralen opstanden?«

»Nej«, svarer Kold.

Tordenskjold er imidlertid vaagnet og spørger: »Hvem er det?«

— »Oberst Münnichausen«.

»Ja«, siger Tordenskjold, »lad ham komme ind«, hvorefter Tordenskjold staar ud af Sengen. Da han, som han plejede, havde læst sin Morgenbøn, traadte han ud i det yderste Værelse, hilste paa Obersten og sagde: »Tænker Hr. Obersten, vi skal rejse derud i Dag, som vi talte om i Aftes?« »Ja« — var Oberstens Svar, »det kan vel ikke være andet, eftersom det er blevet aftalt hos Gørtz i Aftes; men«, føjede han til, »Stahl kommer vist ej til Stedet. Jeg har hørt sige, at han allerede i Nat er rejst fra Byen ad Hamborg til — Admiralen bør dog gøre Rejsen til Grænsen for at holde Deres Løfte«.

Tordenskjold gik derpaa ind i sit Værelse for at klæde sig paa. Imens bad Kold indstændigt Obersten om at søge at faa Tordenskjold fra Duellen. Han kendte jo sin Herres manglende Øvelse i at føre en Kaarde. Aa! — Stahl, forsikrede Münnichausen, var allerede Halvvejen ad Hamborg.

Tordenskjold stod nu fuldt paaklædt og spurgte, om Hestene var kommet. »Ja«, svarede Kold, »men vil Admiralen dog ikke have Deres Rejse-Pistoler med?«

»Nej« — svarede Tordenskjold kort.

»Nej, nej, det gøres aldrig fornødent«, bekræftede Münnichausen, »det kommer ikke dertil«.

Vognen holdt nu for Døren, og Tordenskjold gav sin Tjener Ordre til at følge med. Münnichausens Ridehest var ogsaa trukket frem. Tordenskjold og Kold tog Plads i Karossen, og ud af den endnu stille By rullede i den aarle November-Morgens Mørke den tunge Vogn, medens Obersten red et godt Stykke forud.

Da det første graa Morgenskær viste sig over det farveløse Landskab, blev Karosse og Rytter standset, et Par Mil fra Hannover, af en laaset Bom — »Rejten« kaldet — det var Skellet mellem det hannoveranske og hildesheimske. En Fjerdingvej paa den anden Side Bommen holdt Vognen oppe paa en Bakkekam ved et Gærde, og Obersten sporede sin Hest og red til. Kort efter vendte han tilbage og fortalte, at Stahl allerede var paa Mødestedet.

Tordenskjolds Død.
Efter Maleri af Professor Vilh. Rosenstand.

»Er han!« svarede Tordenskjold, »da er det ilde, jeg ikke lod tage mine Pistoler med, at jeg kunde have gjort Endelighed med hannem!«

»Ja« — sagde Obersten, »I kan sagten give Stahl et lidet Stød med Kaarden — saa har det en Ende. Siden Stahl er en tyk og incommode Mand, saa har det ingen Fare.«

Tordenskjold sprang nu af Vognen, og Münnichausen steg af Hesten, hvorpaa de fjernede sig og talte nogen Tid sammen. Tordenskjold kaldte derefter paa Kold og bød ham levere sin Kaarde til Obersten — hans Sekundant.

»Det er bedst, at Admiralen tager *min* Kaarde«, siger Kold, hvis Vaaben var en god Defensions-Kaarde, »Admiralens egen er saa ganske liden og tjener ikke til at slaas med.«

»Nej«. indvendte Münnichausen, »den er for svær«, hvorpaa han tog Kolds Kaarde.

Münnichausen havde derpaa en kort Samtale med Stahl. Denne nærmede sig nu Tordenskjold, saa de kom hinanden saa nær, at de kunde hilse paa hinanden. Obersten anmoder derefter Tordenskjold om alene at ville avancere lidt ud paa den grønne Plads, saa vilde Stahl gaa ham i Møde — og saa kunde de afgøre deres Trætte. De andre tilstedeværende — blandt andre nogle hannoveranske Officerer, antagelig en Snes Stykker i Tal — maatte retirere noget tilbage.

»Admiralens Tjener« — Kold stod endnu hos sin Herre — »maa gaa tilbage!« raabte Stahl over til Münnichausen.

»Du skal gaa bort«, bød Tordenskjold sin trofaste Tjener, »straks hen til de andre! Jeg vil ingen Spot have!« Münnichausen tog Kold ved Armen og trak ham bort fra Tordenskjold, og en anden af de tilstedeværende holdt ham fast ved den anden Arm. Imidlertid drager Stahl sin lange svenske Kaarde og Tordenskjold sin, »en liden Galanterie-Kaarde«.

I sit første Udfald lægger Stahl sin Kaarde an for en Ters — og Tordenskjold parerer godt. Tordenskjold vil nu give Stahl *sit* Stød, men han er for hidsig. Stahl parerer med stiv Arm og falder i samme Sekund ud mod Tordenskjold. Denne kommer Stahls Klinge for nær. Kaarden gaar ind under Tordenskjolds højre Arm. Stahl trækker atter Klingens tilbage og dækker sig i en Ters. Trods sit Saar bliver Tordenskjold endnu staaende og kalder paa Kold, men før Stahl er kommet til Hest, slippes han ikke

løs. Saa styrter Kold hen til sin Herre, som synker om i hans Arme. Med et Tørklæde søger Kold at standse den fremvældende Blodstrøm — Heltens skønne Træk blegner, graaner som selve Naturen i November-Morgenens Dis . . . Forgæves: han lever endnu kun 3—4 Minutter, saa hvisker han med Besvær disse sidste Ord: »For — Jesu — blodige — Vunders Skyld . . . Aa Gud! være — mig — arme — Sjæl — naadig . . .«

Blødtilsølet og raadvild staar Kold ene her ude paa Marken med sin elskede Herres Lig. Man vil vel nok hjælpe ham med Admiralens afsjælede Legem, mener han. Men da han ser sig om, opdager han, at alle er borte. Kold vil gaa op til Vognen paa Bakken, da Drengen, som havde passet Hestene, kommer løbende og fortæller, at Oberst Münnichausen og alle de andre Herrer allerede var borte. Kolds Kaarde havde Obersten kastet ved Vognen. — Kusken kørte nu Vognen helt hen til Gærdet og hjalp Kold Liget ind i den. Han vilde tilbage til Hannover, men da Vognen naaede Bommen ved Grænseskillet, blev den standset af 2 Vagtsmænd, som spurgte, hvad der var i den. Da de fik at vide, det var et Lig, og erfarede de nærmere Omstændigheder, forbød de Kold at køre over Grænsen, da Duellen havde fundet Sted udenfor hannoveransk Grund. Kold fik saa Lov til her at lægge Liget i et lille Kammer, og nogle Kvinder vaskede Blodet af det.

Der blev straks skikket Brev til den danske Legationssekretær i Hannover. Dagen efter kom denne ud til Reiten, og Ligkiste og Ligtøj blev skaffet til Veje. — »Dertil bestilte Doctores« balsamerede Liget, det blev lagt i Kiste og henstod her, indtil der — lang Tid efter, vistnok hen mod Juletid — kom Brev fra København til Kold om, at han skulde tage til Lybæk og derfra videre til Travemünde, hvor et Fartøj vilde komme til Stede og føre Tordenskjolds Lig og hans tro Tjener tilbage til København.

Tordenskjolds bratte tragiske Død vakte — som naturligt var — dyb Sorg baade i Danmark og Norge. Alle elskede ham. Kong Frederik havde — berettes det — saasnart han fik nys om, at Tordenskjold var kommet i Trætte i Hannover, i største Skynding sendt en Kurer af Sted med Ordre til ham om straks at vende tilbage til Danmark. — Kurere naaede ikke længere end til Bæltet, da han erfarede Tordenskjolds Død.

Og Harmen var stor over Drabsmanden; han var en Bedrager og Falskspiller, hed det sig: Admiralens Død ansaas kort og godt for et Mord. Fra svensk Side er dette baade tidligere og senere modsagt, og den historiske Opfattelse er nu den, at Stahl ikke kan betragtes som Morder, men vel har været af samme Beskaffenhed som de fleste af Datidens hvervede Officerer. Han havde jo dog ogsaa vovet sit Liv, men ganske vist i en Duel, hvor han drog Fordel af Tordenskjolds uhørte Dumdristighed, en Dumdristighed, der lod denne indlade sig, bevæbnet med »en liden Galanteri-Kaarde«, i Kamp mod en langt kraftigere bevæbnet Modstander.

Datidens Poeter stemte Lyren i Anledning af Heltens Død. Baade kendte og ukendte Auctores digtede til hans Pris, lige fra »det bekiendte Lybske Drængebarn i hans 13de Aar« til »den store Poet, Professor Wadskiær« og »Baron og Professor Holberg«, de to sidste paa Latin. Holbergs Gravskrift kan i Oversættelse gengives saaledes:

*Her udi Urnens Gem Nordhavets Hæder fandt Hvile,
Alle Danskeres Fryd og stakkede Glæde.
Nu kun et jordisk Støv, som — røvet i blomstrende Aar —
Ved Sejrs-Palmernes Tal Lakesis ansaa for Olding.*

*Dristig paa Land og Sø Livet han satte paa Spil,
Indtil ved Spiller-Svig fra Livet han selv blev røvet.*

Den 3. Januar 1721 indsattes Tordenskjolds Lig i Ligkammeret i Bremerholms Kirkens Kapel. Det var med Nød og neppe, at Heltens jordiske Levninger fik Lov til uanstastet at forblive her. To Gange — først i 1731 og senere 14 Aar efter — truede Kirken med at nedgrave Liget »udi Kirkegaarden«, hvis ikke Arvingerne vilde »belægge Kirken med en nogenledis resonabel Discretion«. Først under Frederik den Sjette fandt Tordenskjolds Levninger Hvile i den smukke enkle Marmorsarkofag i den skønne Kapel-Sal. I 1904 var der nogen Tale om at aabne Kisten for at bekræfte Tilstedeværelsen af Liget, hvorom der i sin Tid havde været rejst nogen Tvivl; dette skete dog ikke, da Tvivlen maatte anses for ubeføjet.

Som sin største Hæder vil den gamle Kirke nu føle det at værne om Tordenskjolds Støv. Det maa en Gang forgaa. Men Heltens straalende Stjerne vil her i Norden funkle evigt paa Mindernes højeste Himmel.

SIGURD FROM.

PEDER JANSEN WESSEL TORDENSKJOLD

DØD 12. NOVEMBER 1720

Samtidig med, at en af Danmarks store Mænd, *Griffenfeldt*, henlevede sine sidste Aar i Nærheden af Trondhjem, voksede paa samme Sted en ny Skikkelse frem, hvis Gærning skulde kaste Glans over Dobbelttriget. Det var fra Trondhjem en ung Havørn lettede fra Reden og fløj Syd paa i Kongetogets Spor. Var det Søen, Eventyret eller Orlogsflaaden der lokkede, ligemeget, ad Flaadens og Søens Vej kom man lettest ind paa Eventyrets lokkende Sti.

Ørneungen fra Norges Fjelde bøjede sig for, hvad Opdragelse og Uddannelse fordrede, og bad i sin Ansøgning allerunderdanigst »at Eders Kgl: Majestæt af høje Naade og Miskundhed vilde allernaadigst forunde og hjælpe mig til at blive Cadet, at exerceres tilligemed de andre paa Holmen, da jeg al min Tid med Liv og Blod skal stræbe at leve efter allerunderdanigst Pligt til Eders Kgl: Majestæts Tjeneste, tro, aarvaagen og flittig efter al yderste Kraft og Evne«.

Det vilde Mod og den ubændige Kraft maatte lægges til Side, til Livet engang gav den Chance, som man maa være paa sin Post overfor; Chancen, som skal tages i det korte Øjeblik, hvor den krydser ens Vej. Mange Gange har man end ikke anet Chancen, men tidt har de, som søgte Flaadens og Søens Vej, benyttet det Øjeblik, den stakkede Stund i Livet, hvor der var Lejlighed til at røre ved en Flig af Eventyrets spraglede Kaabe.

Ørneblikket var aabent for hver en Chance, som tilbød sig, og Havørnen tog sit Bytte, hvor det laa, paa Land eller Vand, en Forrettighed Livet gav den kongelige Ørn.

Der er ingen Tvivl om, at Peder Wessel med Flid har dygtiggjort sig i de unge Aar, hans Ærgerrighed har bøjet sig ind under alt, naar blot Vejen han traadte, og Kursen han holdt, kunde bære opad mod Maalet.

Krigen kom, og Wessel kom hjem fra Langfart og var maaske den eneste, der greb den Chance at gaa direkte til Statholderen og bede om at maatte faa Skib at føre.

Og den Dag Wessel med sit første Skib stod til Søs, begyndte den korte og straalende Løbebane, der lyste som et Meteor, indtil Asathor kaldte sin unge Søn hjem fra Livets gyldne Heltedage, thi den Guderne elsker, maa dø ung.

Og da han døde, sad Nornen og skrev sine Runer om Heltens Liv, huggede dem i en Bautasten fra de Fjelde, hvorimellem Wessel var født, skrev Navne og Begivenheder eller ridsede Billeder der var nok til at fylde et helt langt, daadrigt Liv, men som her i koncentreret Form blev givet til Skrædderdrengen, Barbersvenden, Kadetten, Sømanden, Viceadmiralen og Adelsmanden Tordenskjold, den dansk-norske Søhelt, der stod paa den ene Side, som Sidestykke til Karl d. 12te paa den anden Side, begge lige ubændige i Mod og Tapperhed, i ubøjelig Vilje og sprudlende Kraft; begge døende med Krigen.

Paa Runestenens første Side stod prentet de unge Aar, hvor Wessel som Kadet sejlede paa Ostindien og Vestindien, indtil han som 22aarig kom hjem og blev Løjtnant. Der stod Snauen »Ormen« og Navnene paa dens Priser, der stod Navnet »Løvendals Galei«, der bar ham ud til Sejr og Hæder, den lille Fregat, hvormed han krydsede udfor sit Fødelands Skær, udfor Norge tog han sin første større Prise »Svenska Wapen«.

»Kolbergerheide« stod der, her hvor Wessel førte den fangne svenske Admiral, Grev Wachtmeister, om Bord til Gabel. Billedet ridsedes af den lille »Løvendals Galei«, der standsede den svenske Flaades Ødelæggelse, og Billedet tegnedes af »Hvite Ørn«, Prisen hvormed Wessel ankrede paa Københavns Red, medens dansk Flag, vajende over det svenske paa Mastetoppen, meldte om Sejren.

Paa Runestenens anden Side stod »Hvide Ørn«s Navn, Fregatten, der — nu under Peder Wessels Kommando — med store hvide Vinger gled over Codans Bølge og angreb Linieskibe eller Fregatter, som laa i Vejen. »Hvide Ørn«

hvis Mage til at sejle ikke fandtes, som snart var her, snart der, oftest i Sigte af Fjenden. Ørnens Fjer blev plukket, men svenske Linieskibe bar Mærkerne i sig, hvor Ørnens Næb havde ramt, og fra Fregattens høje Stavn saa Wessel ud over *Danmarks Sunde* og Bælter.

Paa Stenens tredje Side saas *Sveriges* Skærgaard i Kattegat, hvor hver en Sø fortæller om Heltens Bedrifter. Her mejsledes *Tordenskjolds* Navn samt *Dynekilen*, *Strømstad* og *Elfsborg*. Der stod at læse om *Strandhugst* paa *Skærgaardens Kyst* og om *Fiskerbesøg* paa svenske Orlogsskibe. Der stod Navne paa Skibe som »*Laaland*« og »*Fyen*«, »*Langemaren*« og »*Spydstagen*«.

Med gyldne Runer stod Ordene: »*Marstrand* og *Karlsten*«. Der stod prentet om ubøjelig Viljestyrke, om en jernfast Mund, om et ikke almindeligt Menneske, hvis sidste Bedrift tordnedes ud ved Braget af de Skibe, som sprang i Luften ved *Gøteborg*, den sidste Rest af *Sveriges* Sømagt i *Kattegat*.

Paa Bautastenens sidste Side stod Ordene fra Gravmælet i *Holmens Kirke*:

HELTEN PEDER TORDENSKJOLD
VICEADMIRAL

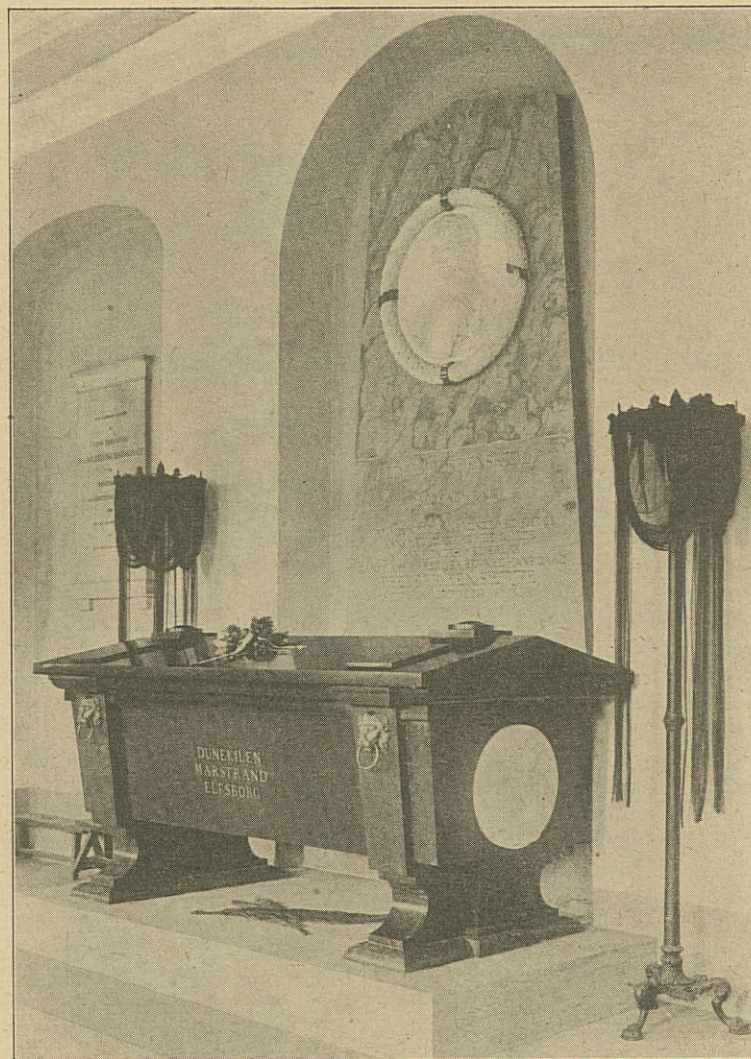
HAM NÆVNEDE HANS KONGE MED HÆDER,
HANS MEDBORGERE MED GLÆDE,
HANS FJENDER MED SKRÆK.

DANMARKS AARBØGER BEVARE HANS DAAD.
FREDERIK DEN SJETTE SATTE HAM DETTE GRAVMINDE.!

Og herunder stod de tre fyndige Ord fra Heltens sorte Marmor-Sarkofag:

DYNEKILEN
MARSTRAND
ELFSBORG

C. I. SPEERSCHNEIDER.

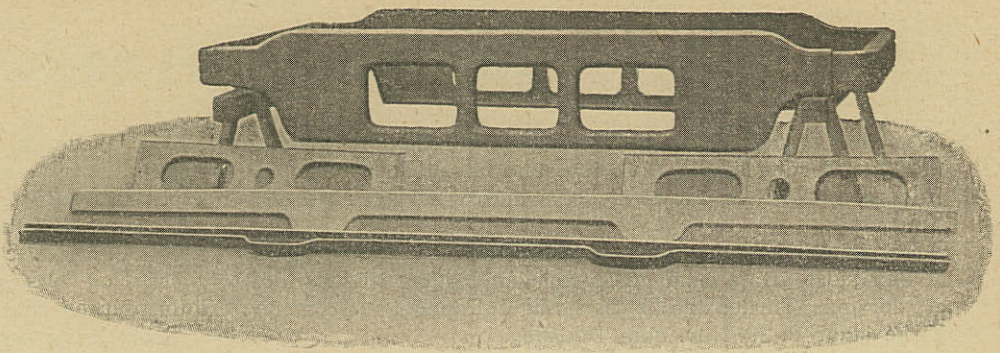
FOT. HARALD TOFTE

Tordenskjolds Sarkofag.

AVESTA JERNVERKS AKTIEBOLAG, AVESTA

TILLVERKAR OCH FÖRSÄLJER:

Pressad-, Flänsad och
Bockad plåt till ångpannor, lokomotiv-, malm-
och järnvägsagnar m. m.
Vattengassvetsade gas- och lufttrycksbehållare,
högtrycksledning för vatten och ånga, lo-
komotivfyrboxar, och korrugerade eldrör till
ångpannor samt
Autogénsvetsade plåtarbeten.
Ångpanne-, Konstruktions- och Cisternplåt
samt Tunplåt alla slag, äfven korrugerad.
Helpressade behållare för syrgas, ammoniak,
kolsyra och tryckluft.
Stång-, Vinkel- och Spantjärn.

LEVERANTÖRER TILL STATENS OCH ENSKILDA JÄRNVÄGER I SVERIGE

UDDEHOLMS AKTIEBOLAG

MUNKFORS BRUK, HAGFORS JERNVERK,
NYKRAPPA JERNVERK OCH STORFORS RÖRVERK

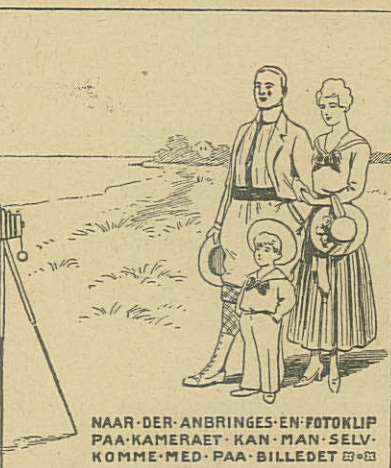
tillverkning och försäljning af

SIEMENS MARTIN- och BESSEMERSTÅL samt

Kall- och varmvallsadt järn och stål; valsadt och smidt verktygs-
och borrhstål, valsad och dragen järn- och ståltråd, stålspejt, bandsågar,
trådspik, trä- och metallskruf, åkdons och järnvägsfjädrar m. m.
Varmvalsade tuber och rör, alla slag. Kalldragne rör för vatten-
rörsångpannor, kondensatorer, velocipeder m. m.

Telegrafadress: UDDEHOLMS, UDDEHOLM — Postadress: UDDEHOLM

Förkallvalsadt och draget stål och järn samt
trådspik post- och telegrafadress: MUNKFORS

NAAR DER ANBRINGES EN FOTOKLIP
PAA KAMERAET KAN MAN SELV
KOMME MED PAA BILLEDET

Enhver Amateur-Fotograf

bør anskaffe sig en

„Fotoklip“,

kan anbringes paa de fleste Kameraer

Fotografiapparater

i stort Udvalg fra smaa
Lommekameraer til alle større Formater

Forsøg vor Special-Afdeling

for Fremkaldelse,
Copiering, Forstørrelser etc.

Sagkyndig Vejledning gives

Stort Udvalg i

Prismekikkerter

fra Zeiss, Busch og Goerz

Kongsbak & Cohn

største Specialforretning i Danmark

Nygade 2, Kbhvn. K. Tlf. 2569

Vore ærede Medlemmer anmodes om velvilligst
at støtte vort Blad „UNDER DANNEBROG“
ved at rekvirere en Annonce i Felter paa ca. 2 cm.,
2spaltet. Bestillinger modtages af

„UNDER DANNEBROG“S
ANNONCE-EKSPEDITION

DR. DAGMARS ALLÉ 22 St. — VALBY
TELEFON: VALBY 828 x

*Færdige
Herre & Drenge
Klæder*

Elegante engelske og franske Stoffe,
altid det nyeste i Snit og Forarbejdning.

Vort Lager er saa stort, at vi er i Stand
til at tilfredsstille hver enkelt Kundes
∴ personlige Smag og Ønsker. ∴

Axel Netterstrøm.
VESTERBROGADE 17.

Søkort-Arkivet.

Søkort, Farvandsbeskrivelser, Fyr-
lister m. m. over alle danske Farvande
samt Kort over Nord- og Østersøen ud-
gives og forhandles af Søkort-Arkivet.
Fortegnelsen over Forhandlingsartik-
lerne findes hos Boghandlerne og i
Yachtklubberne. Arkivet giver enhver
Oplysning til Valg af Kort. Salg fore-
gaar fra selve Arkivet, Toldbodvejen 19,
Hverdage fra Kl. 9—3. Telefon Mil-
tær 177; endvidere hos Blankensteiners
Eftfl., Toldbodvejen 48, samt hos Lan-
dets Boghandlere og Skibsproviant-
eringshandlere.

G. Holm-Petersen

Direkte
Import fra
Syden
af ægte
Druevine.

A/S NORDISKE METALVAREFABRIKKER
KJØBENHAVN
ELEKTRISKE BELYSNINGSLEGEMER
OG
ELEKTRISK INSTALLATIONSMATERIALE
PRØVELAGRE, AMAGERTORV 25. TLF. 337L
LEVERANDØR TIL MARINEN

TORDENSKJOLDS DØSDAG

Der har blandt Historikerne hersket Uenighed om Datoen for Tordenskjolds Død, idet en Del af Beretningerne anfører d. 20. Nov. 1720, medens andre nævner den 12. Nov. 1720.

Det kan imidlertid med temmelig stor Nøjagtighed siges, at den sidste Dato maa anses for den rigtige, tiltrods for, at der paa Tordenskjolds Sarkofag i Kapellet i Holmens Kirke staar d. 20. Nov. som Dødsdag.

De historiske Skrifter, der holder sig til d. 20., kan saa godt som alle henføres til en Beretning om Begivenhederne, der gik forud for Duellen mellem Tordenskjold og den svenske Oberst *Staël von Holstein* og til selve denne Duel, der fik et saa ulykkeligt Udfald for den danske Søhelt, hvilken Beretning er nedskrevet af Tordenskjolds tro Kammertjener *Kold*, som havde fulgt T. paa hans Rejser og endog overværede Duellen.

Skønt man skulde antage, at en Beretning fra et Øjenvidne, som endog havde fulgt Tordenskjold fra han forlod København, og saaledes havde oplevet alle Begivenhederne paa Rejsen, efterhaanden som denne skred frem, maatte tillægges en ret stor Vægt, maa det bemærkes, at den nævnte Beretning først er nedskrevet senere, og at *Kold* allerede paa det Tidspunkt, Duellen fandt Sted, var en gammel Mand, og at hans Herres Død har gjort et saa stærkt Indtryk paa ham, at han ikke har hæftet sin Opmærksomhed ved Datoen.

Til Støtte for den Antagelse at Duellen fandt Sted den 12. Nov. kan anføres, at Oberst *Staël* d. 15. Nov. nedskrev en »berättelse om sin affär med Tordenskjold«, hvilken findes i det svenske Rigsarkiv. Af dette Memorandum fremgaar det, at »affären« — hvormed *Staël* mener et Skændemaal mellem ham og T. ved et Selskab hos General *Belau* i Hannover — fandt Sted Lørdag d. 9. Nov., samt at *Staël* efter dette Skænderi forlangte Oprejsning af T. med det samme. T. vilde imidlertid ikke tage Hensyn til denne Opfordring og svarede kun, at han vilde rejse til Berlin, hvorhen S. kunde følge ham, men at han selv ikke vilde gøre et eneste Skridt for, at søge S.

T.'s Rejse til Berlin blev imidlertid opsat paa Grund af en flere Gange gentagen Indbydelse til Middag hos Kammerpræsident *Görtz* i Hannover Mandag d. 11. Nov. Ved Bordet kom her Tordenskjolds Disput med S. paa Tale, og hele Selskabet søgte at omstemme T., saaledes at han vilde gaa ind paa at give Oberst S. Satisfaction. T. lod sig virkelig omstemme og modtog Opfordring til Duel paa Kaarder.

Det blev da af Sekundanterne aftalt, at Duellanterne d. følgende Dag, altsaa Tirsdag d. 12. skulde mødes paa en nærmere angiven Plads et Stykke fra Hannover, i det »Hildesheimske«.

De stridende Parter var paa Pladsen til det aftalte Tidspunkt, hvorefter Duellen, som fik et saa sørgeligt Udfald, tog sin Begyndelse. T. blev, da han efter S.' første Ud-

fald prøvede at anbringe et Stød mod sin Modstander, gennemboret i højre Side under Armen af S.' Kaarde, og han udaandede faa Minutter efter.

S. forsvandt straks efter og red til Hamborg, hvor han søgte Beskyttelse hos den svenske Resident *Axel Reenstjerna* og hos hvem han nedskrev sit omtalte Memorandum, der er dateret d. 15. Nov.

Reenstjerna skrev en Indberetning til det svenske Kansli-kollegium (sv. Rigsarkiv) om Begivenhederne, hvilket Dokument er dateret Hamburg d. 4. Nov. 1720.

Denne Dato refererer sig til den paa dette Tidspunkt benyttede gamle Tidsregning, idet den gregorianske Kalender blev indført i Danmark Aar 1700, men i Sverrig først 1753. Forskellen paa de to Tidsregninger var paa dette Tidspunkt 11 Dage, og da der mellem d. 12. og d. 20. kun er en Forskel paa 8 Dage, kan det i alle Tilfælde afgøres, at Uoverensstemmelsen mellem de forskellige Angivelser ikke stammer fra den forandrede Tidsregning, og at Sandsynligheden taler for, at en svensk Diplomat i Udlandet ved Indberetning til sin Regering vilde benytte sig af den Kalender, der var obligatorisk i hans eget Land.

Den 4. Nov. i Reenstjernas Skr. vil derfor være d. 15. efter den ny Tidsregning, hvilket ogsaa stemmer overens med de af S. opgivne Data, idet R. udtrykkelig nævner, at S. »idag« er kommet til ham, det vil sige d. 15. efter ny Tidsregning.

Endvidere anfører R., at Duellen fandt Sted »förleden tisdag«. Den 12. Nov. 1720 var netop en Tirsdag, hvilket yderligere bekræfter Rigtigheden af denne Dato's Angivelse.

Tilslut skal der henvises til en Indberetning (danske Rigsarkiv) til Kongen af Danmark fra den danske Resident i Hamborg, *Hagedorn*, som er dateret d. 15/11, og hvori der henvises til en Beretning af 12. Nov. fra Hannover om Duellen denne Dag samt endelig en Indberetning fra den danske Marinekaptajn *Ployart* til Admiralitetet om hans Rejse fra Hamborg til Hannover for der at varetage Ordningen af T.'s Affærer samt Transporten af hans Lig til Danmark, hvilken Indberetning er dateret Hannover d. 16. Nov. 1720.

Da alle de samtidige Kilder saaledes er enige om, at Dødsdagen var d. 12. Nov., synes der ikke at kunne rejses Tvivl om Rigtigheden heraf, og Grunden til, at d. 20. Nov. i adskillige Historikers Værker er anført, kan, som allerede nævnt, skyldes, at Kammertjeneren *Kold* har husket forkert, da han nedskrev sin Beretning, og at denne Fejl derfor gaar igen i historiske Skrifter, der henholder sig til denne Kilde, eller at Misforstaaelsen muligvis er fremkommet, fordi Aarstallet 1720 ogsaa indeholder Chiffrene til Tallet 20.

J. WOLFHAGEN,
Kaptajn i Flaaden.

